

Examen HAVO

2024

tijdvak 2
dinsdag 18 juni
13.30 - 16.30 uur

bedrijfseconomie

Bij dit examen horen een bijlage en een uitwerkbijlage.

Dit examen bestaat uit 30 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 57 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring, uitleg of berekening gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring, uitleg of berekening ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Opgave 1

Tijger bv is een onderneming die safari's aanbiedt in Afrikaanse landen waar grote wildparken zijn. Het bedrijf behaalt al jaren positieve resultaten en wil uitbreiden naar andere continenten. Voor de uitbreiding is een investering van € 200.000 nodig. Tijger wil dat bedrag ophalen door een openbare emissie van aandelen, waarvoor de rechtsvorm eerst moet worden aangepast.

- 1p 1 Noem de rechtsvorm waarbij het mogelijk is om een openbare emissie van aandelen te doen.

creditzijde van de balans van Tijger op 1 januari 2023, de dag voor de aandelenemissie		
Maatschappelijk aandelenkapitaal	1.000.000	
Aandelen in portefeuille	<u>400.000</u>	
Geplaatst aandelenkapitaal		600.000
Reserves		300.000
Resultaat 2022 na belasting		180.000
Vreemd vermogen		700.000
		1.780.000

De nominale waarde van een aandeel is € 0,50.

De begeleidende bank stelt een emissiekoers voor van € 1,25 per aandeel. Dit is hoger dan de intrinsieke waarde per aandeel. De bank verwacht bij een emissiekoers van € 1,25 voldoende vraag naar het aandeel om de benodigde € 200.000 op te halen.

- 2p 2 Leg uit waarom een emissie succesvol kan zijn, ondanks dat de emissiekoers hoger is dan de intrinsieke waarde per aandeel.

Het bestuur gaat mee in het voorstel van de bank om de emissiekoers op € 1,25 te houden. Er worden op 2 januari 2023 precies genoeg aandelen geëmitteerd om de investering te kunnen financieren. Als gevolg van de emissie ontstaat er agio op aandelen.

- 2p 3 Bereken het totale agio op aandelen na de emissie op 2 januari 2023.

Lupo heeft bij de aandelenemissie aandelen gekocht. Een jaar na de emissie wil zij graag weten wat het resultaat na vennootschapsbelasting per aandeel Tijger over 2023 is. Tijger heeft in 2023 een resultaat na vennootschapsbelasting van € 272.000 behaald. Er is na 2 januari 2023 geen emissie van aandelen meer geweest.

- 2p **4** Bereken het resultaat na vennootschapsbelasting per aandeel Tijger in 2023.

Tijger besluit de helft van het resultaat na vennootschapsbelasting te reserveren. Lupo vraagt zich af waarom Tijger niet het gehele resultaat aan de aandeelhouders uitkeert.

- 2p **5** Geef twee verschillende bedrijfseconomische redenen waarom Tijger een deel van het resultaat reserveert.

Opgave 2

Bij deze opgave horen de informatiebronnen 1 tot en met 4.

In deze opgave blijven belastingen buiten beschouwing.

Anne is lerares Frans en werkt in loondienst op een middelbare school. Tuan is zzp'er en werkzaam als timmerman in de bouwsector. Samen heeft dit echtpaar vele fietsvakanties in het buitenland gevierd en daarbij hebben zij vaak in een Bed & Breakfast (B&B) overnacht. Al enkele jaren dromen ze van een eigen B&B in de Bourgogne, een gebied in Frankrijk. In oktober 2023 lijkt het moment aangebroken waarop ze hun dromen kunnen realiseren. Er staat een B&B te koop in de Bourgogne. Na verbouwing willen ze daarin hun B&B "Chez AnTuan" met 8 kamers realiseren.

Anne en Tuan willen hun B&B bedrijfsmatig exploiteren en stoppen met hun werkzaamheden in Nederland. Het plan is om op 1 november 2023 het Franse pand te kopen en hun woning in Nederland te verkopen. Chez AnTuan zal op 1 januari 2024 worden geopend.

- 1p 6 Noem een financiële zekerheid die Anne opgeeft door zelf ontslag te nemen.

Twee voorwaarden

Anne en Tuan zetten hun plan van de B&B door als voldaan wordt aan twee voorwaarden:

- Ze beschikken op 1 november 2023 over voldoende budget voor de aankoop, de verbouwing en inrichting van Chez AnTuan.
- De cashflow van het jaar 2024 van Chez AnTuan is groot genoeg voor een maandelijkse privé-opname van € 2.000 per persoon.

Voorwaarde 1:

voldoende budget op 1 november 2023

In oktober 2023 berekenen Anne en Tuan hoeveel budget ze op 1 november 2023 beschikbaar zullen hebben voor de aankoop van het pand en de verbouwing ervan.

Het budget bestaat uit:

- de verwachte overwaarde uit de verkoop van hun woning in Nederland op 1 november 2023.
- het gezamenlijke spaarsaldo op 1 november 2023.
- een schenking van € 98.173 die ze op 1 november 2023 van een familielid ontvangen.

Mede dankzij de gestegen huizenprijzen in Nederland hebben Anne en Tuan een flinke overwaarde op hun woning (*zie informatiebron 1*).

Behalve vermogensopbouw heeft een koopwoning nog meer voordelen ten opzichte van het huren van een woning. Wanneer de uitgaven van kopen en huren met elkaar vergeleken worden, biedt een hypothecaire lening een aantal financiële voordelen ten opzichte van het huren van een woning.

1p 7 Noem een dergelijk financieel voordeel.

2p 8 Bereken de overwaarde van de woning per 1 november 2023.

De gezamenlijke spaarrekening is een niet vrij opneembare spaarrekening (*zie informatiebron 2*) met een maximale looptijd van 10 jaar en een einddatum van 1 november 2025. Op deze spaarrekening is twee keer geld ingelegd:

- op 1 november 2015: € 15.000 tegen een samengestelde interest van 1,8% per jaar.
- op 1 november 2018: € 10.000 tegen een samengestelde interest van 1,6% per jaar.

Anne en Tuan beëindigen op 1 november 2023 de spaarrekening voortijdig en nemen het vrijkomende bedrag na aftrek van de boete op in hun budget.

2p 9 Bereken het vrijkomende bedrag na aftrek van de boete.

Voorwaarde 2: voldoende cashflow uit de exploitatie van Chez AnTuan

Anne en Tuan hebben het Businessmodel Canvas ingevuld (*zie informatiebron 3*). Daaruit blijkt onder andere dat ze zich zullen aansluiten bij Booking.com. Via dat platform kunnen accommodatieverstrekkers zoals hotels en B&B's hun diensten aanbieden aan platformgebruikers die een reservering willen maken. Mede dankzij de aansluiting bij Booking.com denken ze dat er een zodanig bezettingspercentage van de kamers kan worden behaald, dat hun B&B voldoende inkomen oplevert om "van te kunnen leven".

2p 10 Leg uit tot welk instrument van de marketingmix aansluiting bij Booking.com wordt gerekend.

Uit het ingevulde Businessmodel Canvas blijkt dat Anne en Tuan ook andere instrumenten van de marketingmix inzetten voor hun B&B Chez AnTuan.

- 1p **11** Noem een ander instrument van de marketingmix en geef aan op welke wijze dit instrument volgens het ingevulde Businessmodel Canvas gebruikt wordt voor de marketing van Chez AnTuan.
- 6p **12** Bereken met behulp van het geprognosticeerde resultaat de verwachte cashflow in 2024 van Chez AnTuan (*zie informatiebron 4*).
Vul hiervoor de uitwerkbijlage bij deze vraag in.
- 2p **13** Bereken of aan de twee voorwaarden van Anne en Tuan voor het doorzetten van het B&B-plan wordt voldaan.

Het is 1 maart 2024. Chez AnTuan is inmiddels al 2 maanden geopend. In december 2023 werd op de valreep nog een opslagloods voor de e-bikes gekocht en geplaatst. Dat was een geheel financiële tegenvaller, waar geen inkomsten tegenover stonden.

Gegevens van de opslagloods en betalingsvoorwaarden:

- aanschafprijs opslagloods: € 8.000
- installatiekosten opslagloods: € 400
- levensduur opslagloods: 14 jaar
- restwaarde opslagloods: nihil
- betalingsvoorwaarden: de helft contant bij plaatsing op 31 december 2023 en het restant in 2 termijnen in januari 2024 en februari 2024.

De financiële tegenvaller heeft gevolgen gehad voor het resultaat in de maanden januari en februari van 2024.

- 2p **14** Bereken voor januari 2024 en februari 2024 met welk bedrag per maand het resultaat is afgenomen door deze financiële tegenvaller.

Ga verder op de volgende pagina.

Opgave 3

De btw in deze opgave bedraagt 21%.

GOOS is een interieurbureau dat advies geeft over het interieur van woningen en daarnaast interieurproducten in- en verkoopt. De verkoop van producten verloopt via de eigen webwinkel en via diverse onafhankelijke fysieke verkooppunten. De fysieke verkooppunten ontvangen een bonus als ze meer dan € 10.000 aan interieurproducten van GOOS verkopen in een kwartaal.

- 1p 15 Leg uit of GOOS een push- of een pull-strategie hanteert bij de verkoop van interieurproducten via de fysieke verkooppunten.

GOOS biedt interieuradvies aan tegen een vaste prijs van € 1.500 inclusief btw per advies.

In het onderstaande overzicht zijn de inkopen en verkopen van interieurproducten opgenomen en ook het aantal verkochte adviezen:

	inkopen exclusief btw (getallen x € 1)	verkopen exclusief btw (getallen x € 1)	aantal verkochte adviezen
november 2023	5.500	18.000	4
december 2023	12.000	26.000	5
januari 2024	8.000	25.000	6
februari 2024	7.000	20.000	7
maart 2024	6.000	17.000	8
april 2024	5.000	23.000	9

Overige gegevens:

- 30% van de verkopen van producten is contant. De rest van de verkopen van producten is op rekening met een krediettermijn van twee maanden.
- Alle inkopen van interieurproducten zijn op rekening met een krediettermijn van één maand.
- Van de krediettermijnen wordt volledig gebruikgemaakt.
- De interieuradviezen worden direct via pin betaald.
- De af te dragen btw van een kwartaal wordt op de tweede dag van het daaropvolgende kwartaal betaald.

- 4p 16 Bereken de totale ontvangsten in het eerste kwartaal van 2024.

1p **17** Bereken de totale uitgaven aan het inkopen van interieurproducten in het eerste kwartaal van 2024.

Op de tweede dag van het tweede kwartaal worden de te vorderen btw en de te betalen btw over de in- en verkopen van het eerste kwartaal met elkaar verrekend. Goos zal btw moeten afdragen.

3p **18** Bereken de af te dragen btw over het eerste kwartaal van 2024.

Opgave 4

De btw blijft in deze opgave buiten beschouwing.

De Nederlandse overheid biedt in 2023 steun aan bedrijven voor de gestegen energiekosten. Voor energie-intensieve bedrijven geldt de TEK-regeling (Tegemoetkoming Energiekosten). Aan deze overheidssteun zijn voorwaarden verbonden.

De regeling
<ul style="list-style-type: none">
– De overheid betaalt een deel van de gasrekening en een deel van de elektriciteitsrekening.
– Als de gasprijs hoger is dan € 1,19 per m³, betaalt de overheid 50% van de prijs boven de € 1,19.
– Als de elektriciteitsprijs hoger is dan € 0,35 per kWh¹⁾, betaalt de overheid 50% van de prijs boven de € 0,35.
– De regeling gaat per 1 januari 2023 in en loopt tot 31 december 2023. De uitbetaling van de TEK over het jaar 2023 zal plaatsvinden op 1 april 2024.
– De overheid betaalt per bedrijf maximaal € 160.000 aan TEK op jaarbasis.
De voorwaarden waaraan een onderneming moet voldoen om in aanmerking te komen voor de TEK-regeling
<ul style="list-style-type: none">
a Ondernemers verbruiken jaarlijks meer dan 5.000 m³ gas of 50.000 kWh elektriciteit.
b Er zijn minder dan 250 werknemers.
c De jaaromzet in 2023 is maximaal € 50.000.000.
d De energiekosten, exclusief de TEK, zijn minimaal 7% van de jaaromzet.

noot 1 1 kWh = 1 kilowattuur (eenheid van elektriciteit) en 1 m³ = 1 kubieke meter (eenheid van gasverbruik)

Voor bakkerij en broodjeszaak Broodnodig bv zijn de energiekosten sterk gestegen. Na het aflopen van het vaste energiecontract in het najaar van 2022 verveelvoudigde de energierekening. Het verwachte verbruik in 2023 van Broodnodig bedraagt 80.000 m³ gas en 60.000 kWh elektriciteit.

Broodnodig heeft 20 werknemers met een totaal jaarloon van € 800.000, dat 40% van de verwachte jaaromzet van 2023 is.

De directie van Broodnodig gaat in haar financiële planning voor 2023 uit van een gasprijs van € 2,71 per m³ en een elektriciteitsprijs van € 0,78 per kWh. De directie vraagt zich af of de bakkerij in aanmerking komt voor energiesteun en zo ja, welk bedrag aan steun zal worden ontvangen.

Bakkerij en broodjeszaak Broodnodig voldoet naar verwachting aan voorwaarden a en b.

2p **19** Toon met berekeningen aan dat bakkerij Broodnodig naar verwachting ook voldoet aan voorwaarden c en d.

2p **20** Bereken het bedrag aan Tegemoetkoming in de Energiekosten die Broodnodig op 1 april 2024 naar verwachting zal ontvangen.

1p **21** Leg uit dat de steunmaatregel niet direct bijdraagt aan de toename van de liquide middelen van Broodnodig in het eerste kwartaal van 2023.

Het voortbestaan van Broodnodig op langere termijn is erbij gebaat dat de bakkerij verduurzaamt en minder energie verbruikt. Daarvoor zijn op korte termijn investeringen nodig.

Directeur Frida Pain van Broodnodig stelt: “Nu de overheid energiesteun geeft, is er geen noodzaak meer om te verduurzamen.” Mededirecteur Bert Brot is het daarmee niet eens. Hij stelt: “Ondanks de energiesteunmaatregelen blijft er nog steeds een financiële prikkel om te verduurzamen.”

1p **22** Licht de stelling van Bert Brot toe.

Opgave 5

Bij deze opgave horen de informatiebronnen 5 en 6.

LUXEV is een fabrikant en leverancier van dakramen.

Eenmanszaak Daglicht

Zzp'er Joshua heeft een bouwbedrijf met de naam 'Daglicht'. Als rechtsvorm heeft hij gekozen voor de eenmanszaak. Daglicht plaatst voornamelijk dakramen van het merk LUXEV in woningen.

Joshua werkt alleen. Hij wil meer opdrachten aannemen en in omzet toenemen. Hij neemt kennis van het montagepartnerschap van LUXEV. Bouwbedrijven kunnen montagepartner van LUXEV worden als ze voldoen aan de voorwaarden.

Voorwaarden voor het worden van een LUXEV Montagepartner *(zie informatiebron 5).*

Joshua onderzoekt of hij zich als montagepartner bij LUXEV wil aansluiten en stelt daarvoor een SWOT-analyse op.

- 3p 23 Leg uit onder welk onderdeel van de SWOT-analyse van Daglicht voordeel c uit informatiebron 5 geplaatst dient te worden.
Vul hiervoor de uitwerkbijlage bij deze vraag in.

Hij verwacht dat het aantal klanten zal stijgen wanneer hij montagepartner wordt. Joshua is benieuwd of zijn bedrijf Daglicht voldoet aan de voorwaarden van LUXEV *(zie informatiebron 5)*.

Voorwaarde 1: ingeschreven staan bij Kamer van Koophandel

- 1p 24 Leg uit dat Daglicht voldoet aan voorwaarde 1.

Voorwaarde 2: in een gezonde financiële positie verkeren

- 1p 25 Leg uit waarom het voor LUXEV belangrijk is dat bedrijven die montagepartner willen worden in een gezonde financiële positie verkeren.

In informatiebron 6 zijn de financiële gegevens van Daglicht te vinden. De solvabiliteitspositie wordt beoordeeld op basis van de verhouding tussen het eigen vermogen en het vreemd vermogen. LUXEV beoordeelt de liquiditeitspositie van bedrijven die montagepartner willen worden aan de hand van de quick ratio in plaats van de current ratio.

- 2p **26** Leg uit waarom LUXEV de voorkeur geeft aan het beoordelen van de liquiditeitspositie op basis van de quick ratio in plaats van de current ratio. Betrek daarbij het verschil tussen de quick ratio en current ratio in het antwoord.
- 2p **27** Toon met berekeningen aan dat Daglicht per 1 januari 2022 voldoet aan voorwaarde 2.

Voorwaarde 3: klanten een onvoorwaardelijke afbouwgarantie bieden

LUXEV stelt als derde voorwaarde voor het verkrijgen van het partnerschap dat het bouwbedrijf zijn klanten een onvoorwaardelijke afbouwgarantie biedt. Dus als het Joshua in geval van ziekte of ongeval niet lukt om de overeengekomen werkzaamheden binnen de afgesproken periode uit te voeren, zal Daglicht toch de overeengekomen werkzaamheden moeten voltooien.

- 2p **28** Noem twee verschillende mogelijkheden voor Joshua om toch te kunnen voldoen aan voorwaarde 3 als hij zelf niet in staat is om te werken.

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

Opgave 6

Wanneer werknemers ontevreden zijn over hun werkomstandigheden, dan kunnen ze gaan staken om hun eisen kracht bij te zetten. Als werknemers staken, dan wordt er niet gewerkt, maar worden ze ook niet betaald.

In Nederland werd er in de zomer van 2022 gestaakt in het openbaar vervoer. Zo reden treinen, bussen en trams niet of veel minder vaak. Dat leidde bij reizigers tot veel ongemak en klachten, maar door deze staking zijn werkgevers uiteindelijk ingegaan op de meeste eisen van de werknemers.

Uit een krant:

De ...a... roept haar leden op tot een staking bij het openbaar vervoer. Deze personeelsvertegenwoordiging wil met de staking aandacht vragen voor de arbeidsomstandigheden van medewerkers in het openbaar vervoer van wie de collectieve arbeidsovereenkomst in maart afloopt.

De wensen die op tafel liggen zijn contracten voor onbepaalde tijd in plaats van contracten voor bepaalde tijd en een goede regeling om eerder te stoppen met werken voor mensen die zwaar werk doen.

- 1p **29** Noem de personeelsvertegenwoordiging die moet worden ingevuld bij a.
- 2p **30** Geef voor een werknemer twee verschillende voordelen van een contract voor onbepaalde tijd in vergelijking met een contract voor bepaalde tijd.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.